

LUBAŃ

ZAPRASZAMY DO LUBANIA /HERZLICH WILLKOMEN IN LUBAŃ

Witamy w jednym z najstarszych miast Dolnego Śląska, stolicy Górnych Łużyc.

W mieście, w którym historia łączy się z nowoczesnością. W chwili obecnej liczy ok. 23 tys. mieszkańców, jest siedzibą powiatu lubańskiego, zachęca inwestorów i turystów swoją ofertą. Położone jest na Pogórzu Izerskim w południowo-zachodniej części Polski, nad rzeką Kwisą.

W średniowieczu krzyżowały się tutaj ważne szlaki handlowe i komunikacyjne – Trakt Solny, Droga Frankijska i najważniejsza droga Via Regia, która łączyła kraje ówczesnej Europy Wschodniej i Zachodniej.

To dzięki takiemu położeniu Lubań przeżywał swój rozwój jako miasto 7 kopców i rzemieślników. Do dziś przebiegają tędy ważne trasy prowadzące na południe i zachód Europy. Bliskość Czech i Niemiec oraz nowo-wybudowana autostrada A-4 w odległości 9 km - jest obecnie niezaprzeczalnym atutem miasta.

Dysponuje bazą noclegową, usługami gastronomicznymi i dobrze rozwiniętą siecią placówek handlowych. Wzorcowo odbudowana starówka jest świetnym miejscem na spacer i zakupy w licznych tutaj sklepach.

Walory krajoznawcze i historyczne Lubania można docenić wędrując oznakowanymi szlakami turystycznymi. Dla miłośników pieszych i rowerowych wędrowek zostały wytyczone ścieżki dydaktyczne i rekreacyjne. Dla tych, którzy mają ochotę pozostać dłużej w naszym mieście zapraszamy do kompleksu sportowo – rekreacyjnego, gdzie aktywnie można wypocząć na basenie czy hali sportowej.

Tymczasem zapraszamy na wycieczkę po historycznym centrum miasta Lubania.

Herzlich willkommen in einer de aeltesten Staedte Niederschlesiens und der Hauptstadt der Oberlausitz. Wir laden zum Bekantmachen mit ihrer reichen Geschichte und Kultur ein. Zur Zeit ist Lubań eine aktive Stadt, die den Unternehmen und Touristen viele interessante Angebote vorstellt. Lubań liegt im Iservorland, im nordwestlichen Teil Polens am Fluss Kwisa.

Im Mittelalter kreuzten sich hier Handels-und Verkehrswege des damaligen Ost-und Westeuropas.

Dank der guenstigen Lage ueberlebte Lubań seine Entwicklung als die Stadt der Kaufleute und Handwerker. Auch heute fuehren dadurch wichtige

Wege nach Sued – und Westeuropa. Geringe Entfernung zur Tschechei und nach Deutschland, wie auch die neueroeffnete Autobahn A-4, welche 9 Km von Lubań entfernt ist, sind heute ein unbestreitbarer Vorteil der Stadt.

Lubań Zaehlt ca. 23 Tausend Einwohner und ist auch Sitz des Laubaner Bezirks.

Die Stadt bietet Unterkunftsbasis, gastronomische – Dienste und zahlreiche Geschaeft. Die wiederaufgebaute glaenzende Altstadt besucht man um spazieren zu gehen und Einkaeufe zu machen.

Landschaftliche und historische Werte Luban's kann man auf den gut bezeichneten touristischen Strecken vollauf wuerdigen. Fuer Liebhaber der Wanderungen zu Fuss oder mit dem Fahrrad wurden Lehr-und Erholungspfade bestimmt und bezeichnet.

Wenn Sie Lust und Zeit haetten in unserer Stadt etwas laenger zu bleiben, laden wir zum Sport - und Erholungskomplex ein. Dort koennen Sie sich in der Sporthale oder im Hallenbad aktiv entspannen.

Jetzt laden wir Sie zu einem Ausflug durch das historische Zentrum der Stadt Lubań ein.

BASZTA BRACKA/ BRUDERSTURM

Kamienna wieża powstała w 1318 roku podczas przebudowy fortyfikacji miejskich przez margrabięgo Waldemara. Połączona z Bramą Bracką, wraz z murami stanowiła ważny element obrony miasta.

Jako najpotężniejsza z wież (45 m wysokości), zbudowana z bazaltowego kamienia, mieściła wewnątrz miejskie więzienie, skład broni i wartownię. Basztę, bramę z barbakanem i zwodzonym mostem umiejscowiono tak, aby broniły dostępu do franciszkańskiego klasztoru Braci Mniejszych, od którego obiektu te przyjęły nazwę.

Basztę wieńczy ceglany krenelaż, dodany w XIX wieku. Po jej prawej stronie, w połowie wysokości dostrzec możemy wykusz, co nasuwa przypuszczenie, że bezpośrednio pod nim znajdowała się miejska fosa.

Idąc w górę ulicą Bracką, mijamy budynek przylegający do baszty. To dobre miejsce, aby zasięgnąć informacji lub zaopatrzyć się w mapę Lubania, w znajdującym się tu punkcie Informacji Turystycznej (ul.Bracka 12).

Der Bruederturm entstand im Jahre 1318 waehrend des Umbaus der Stadtbefestigung. Er war mit dem Bruedertor verbunden und bildete zusammen mit den Mauern ein wichtiges Verteidigungselement der Stadt. Aus Basalt auf 45 Meter hoch gebaut diente den Bruederturm als ein Stadtgefaengnis, ein Waffenlager und ein Wachthaus. Die Ziegelbekroenung des Turmes wurde im 19. Jahrhundert angebaut.

Gehend entlang der Brackastrasse kommt man bei einem Gebaeude vorbei, der an den Bruederturm angeschlossen ist. Das ist ein guter Ort um sich in die Informationen naehmlich zu versorgen. Hier befindet sich die Touristeninformation (Bracka str. 12)

RENESANSOWY RATUSZ/ RATHAUS

Budowę rozpoczęto w 1539 roku. Ukończony z wielkim przepychem w 1541 r. budynek już trzynaście lat później strawił pierwszy pożar. Pożary i pożogi wojenne niszczące miasto osiągały ratusza jeszcze wielokrotnie, jednak ten - jak i całe miasto - podnosił się po każdej z nich do dawnej świetności. Ratusz w początkach istnienia pełnił funkcję siedziby władz miasta, sądu i cechów, był także centrum rozrywki. Znajdowały się tutaj izba rąjców (Izba Królewska), izba sądowa, podatkowa, kasa miejska, sala balowa. Jednej z ostatnich zmian architektury ratusza, wpływającej na jego wygląd i funkcjonalność, dokonano w 1874 roku. Główne wejście przeniesiono na ul. Bracką (obecne wejście do muzeum), a poprzednie zamurowano.

W1950 roku zniszczony przez działania wojenne budynek zabezpieczono, a prace restauracyjne prowadzone w latach 1967-1977 nadały mu obecny wygląd.

Obecnie w ratuszu mieści się Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. M. Konopnickiej wraz z czytelnią, Urząd Stanu Cywilnego oraz **Muzeum Regionalne**.

Es wurde zwischen 1539 und 1541 errichtet und gehört zu den schönsten Renaissancebauten in Niederschlesien. Während des 2. Weltkrieges wurde das Rathaus sehr stark beschadigt. Um die Mitte des 20. Jahrhunderts wurde das Gebäude geschützt und bekam nach dem Wiederaufbau das heutige Aussehen. Es gibt zwei bemerkenswerte Renaissanceportale. Das westliche (rechts) mit typischen Florenzeinflüssen gehört zu den schönsten Kunstwerken in Niederschlesien. Das zweite Portal erinnert an einen antiken Triumphbogen. Zur Zeit befinden sich hier ein Heimatmuseum, eine Bibliothek und das Standesamt.

MUZEUM REGIONALNE/ REGIONALMUSEUM

Pierwsze muzeum w Lubaniu powstało jeszcze przed u wojną światową, a jego siedzibą był Dom pod Okrętem[^]. Wojna bardzo srogo obeszła się z budynkiem oraz jego zbiorami. Ponowne otwarcie odbyło się w 1975 roku w nowo odrestaurowanym ratuszu. Na sale muzealne przeznaczono najstarsze dolne pomieszczenia.

Obecnie możemy tu podziwiać wystawy stałe, obrazujące historię Lubania i regionu, styl życia i w twory jego mieszkańców oraz wystawy tematyczne. Opuszczając muzeum, kierujemy się w stronę rynku.

Das Museum wurde 1975 im neurenovierten Rathaus eröffnet. Die reiche Sammlung der Kulturdenkmäler stellt die Geschichte der Stadt und der Region und die Lebensbedingungen der Bewohner dar. Neber den ständigen Ausstellungen werden auch zeitweilige eingerichtet. Nach dem Besuch im Museum wenden wir unsere Schritte zum Marktplatz.

RYNEK I WIEŻA KRAMARSKA / MARKTPLATZ, KRAEMERTURM

Rynek, zbudowany na planie kwadratu, otoczony przez mieszczañskie kamieniczki. Centralnym jego punktem był pierwszy ratusz miejski, powstały w 1228 roku. Do dziś zachowała się po nim Wieża Kramarska, najstarszy lubański zabytek. Budynek najstarszego ratusza, wielokrotnie trawiony przez pożary, podupadł tak bardzo, że rada miasta postanowiła wybudować w 1539 roku nowy. Na miejscu pierwszego powstały domy mieszczan. 14 lipca 1760 roku wielki pożar zniszczył doszczętnie Lubań.

Wieża Kramarska już nie podniosła się z ruin do dawnej świetności. Natomiast zespół otaczających wież kamieniczek, który widzisz w tej chwili, to efekt działań rewitalizacyjnych, przywracających zabudowie wygląd z początku xx wieku.

W środku Galerii Łużyckiej przeszklony pasaż handlowy jest miejscem wystaw, targów i konferencji. Mieszczą się tu również sklepy i kawiarnia.

Der Krämerturm ist ein Überrest des ersten Rathauses, das 1228 errichtet wurde. Dieses vielmals durch Brände zerstörte Rathaus wurde abgetragen und auf dem Platz, rings um den Turm, entstanden bürgerliche Häuser. In den 90. Jahren des 20. Jahrhunderts wurde die alte Bebauung in den früheren Zustand zurückgebracht.

Während des Spazierganges können wir die wiederaufgebauten Häuser bewundern und vor der Nachbildung der Postsäule stehenbleiben.

REPLIKA SŁUPA POCZTY AUGUSTA II MOCNEGO/ POSTSAEULE

W1725 roku przed Bramą Zgorzelecką ufundowany został słup pocztowy, pięknie zdobiony barokowymi herbami Polski, Litwy i Saksonii. Słupy takie pełniły wówczas funkcję drogowskazów, wskazując kurierom pocztowym i podróżnym kierunki i odległości, jakie mieli do pokonania.

Podczas przekształcania murów miejskich na skwery i parki w 19 wieku zburzono Bramę Zgorzelecką, a sam słup przeniesiono w pobliże budynku sądu. Po II wojnie światowej ocalałe elementy zagięły.

Die mit den Wappen von Polen, Litauen und Sachsen verzierte Postsäule erschien vor dem Goerlitzer Tor im Jahre 1725. Sie erfüllte die Aufgabe eines Wegweisers und zeigte den Postkurieren und Reisenden die europäischen Wege der damaligen Zeit.

WIEŻA TRYNITARSKA/ DREIFATIGKEITSTURM

Dzwonnica dawnego kościoła parafialnego św. Trójcy. Kościół ten wymieniony jest w dokumentach już w 1320 r. Była to budowla kamienna o układzie trzynawowym, halowym z wydłużonym prezbiterium. Po pożarze miasta w 1760 r. kościół nie dźwignął się ze zgliszcz. Pozostała po nim jedynie wieża dzwonnicza, założona na rzucie kwadratu, górą przechodząca w ośmiobok. Ciekawostką jest zachowany nagrobek barokowy Johanna Vinoklena.

Glockenturm der Ehemaligen, wurde im Jahre bereits 1320 erwaeht. Dreifaltigkeitspfarrkirche, die als dreischiffiges Hallen – Bauwerk aus Stein mit laenglichem Presbyterium erbaut wurde. Nach dem grosse Brand im Jahre 1760 konnte sich die Kirche aus den Traumern nicht mehr erheben. Uebrig gelbrieben ist nur der Glockenturm, welcher auf quadratischem Plan aufgebaut wurde und mit achteckigem Oberteil geendet. Ein interessanter Akzent ist das erhaltene barocke Grabmal von Johann Vinoklen.

KOŚCIÓŁ PW. ŚW. TRÓJCY/ DREIFALTIGKEITSKIRCHE

Wybudowany w latach 1859 – 1861, w miejscu dawnej Bramy Nowogrodzickiej w północnej części miasta, w pobliżu klasztoru Magdalenek. Wzniesiony w okresie intensywnego rozwoju przemysłowego miasta i wzrostu liczby ludności katolickiej. Styl neogotycki. Obraz ołtarzowy św. Trójcy, wykonany przez Englerta, dyrektora szkoły artystycznej w Pradze, ołtarze boczne wykonane przez artystę z Monachium Hauschilda. Kościół zbudowany z cegły i kamienia.

Erbaut in den Jahren 1859 – 1961 anstelle des ehemaligen Nowogrodzicka Tores im noerdlichen Teil der Stadt, unweit des Magdalenenklosters. Die Kirche wurde in der Zeit der intensiven Industrialisierung der Stadt und des starken Zuwachses der katholischen Bevoelkerung im neogotischen Stil aus Ziegel und Stein errichtet. Das Altarbild der hl. Dreifaltigkeit wurde durch den Leiter der Prager Kunstschule, Engert, gemalt und die Nebenaltaere durch den Muenchner Kuenstler Hauschild gestaltet.

MURY OBRONNE/ STADTMAUER

W 1318 roku rozpoczęto przebudowę umocnień miejskich, z wykorzystaniem bazaltu dostępnego w pobliskich kamieniołomach. Powstały masywne

bramy miejskie z barbakanami oraz grube miejscami na 2 metry mury obronne z systemem fortyfikacji. Mury wyposażone były w strzelnice, nad którymi wznosiły się wieżyczki i wysunięte półkoliste strażnice pozwalające na skuteczną obronę grodu. Do miasta prowadziły cztery bramy z basztami: Bracka, Nowogrodzicka, Mikołajska i Zgorzelecka. W 1638 roku mieszkańcy w obawie przed tureckim najazdem ulepszyli mury, a przed bramami wybudowali zwodzone mosty.

W 2. połowie XIX stulecia rozebrano większość murów i zasypano fosy, na których miejscu powstały promenady w obecnym kształcie.

Do dzisiaj zachowały się odrestaurowane po zniszczeniach II wojny światowej zachodnie partie murów, ciągnące się wzdłuż Podwala na długości 650 metrów

Kiedy dotrzesz do końca murów obronnych, znajdziesz się w miejscu, gdzie niegdyś stała Brama Zgorzelecka oraz możesz podziwiać przepiękny okaz starego drzewa. Jest to stuczterdziesiętletni **klon jawor**, będący pomnikiem przyrody.

Aus Basalt im Jahre 1318 errichtete zwei Meter dicke Mauern umgaben die Stadt mit einer Doppelkette . Sie waren mit Schießscharten, Türmen und halbrunden Warten ausgerüstet. In die Stadt führten 4 Torwege und alles war mit Gräben mit Wasser umgeben. In der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts wurden Mauern und Türme fast völlig abgerissen, Gräben wurden mit Sand zugeschüttet und auf dem Platz entstanden Promenaden. Am Ende der Stadtmauern auf dem Ort wo ehemals das Zgorzelecka Tor stand, kann mam der wuenderschoenen Blick auf einen alten Baum bewundern. Es ist ein hundertzvierzigjaehriger Ahorn, welche ein Naturdenkmal ist.

DOM POD OKRĘTEM/ DAS HAUS ZUM SCHIFF

Jest jedną z najcenniejszych pozostałości, świadczących o handlowym charakterze miasta. „Dom pod Okrętem” został zbudowany w 1715 r. przez Jana Kirchoffa (data zachowana na chorągiewce wietrznej). W 1820r. przechodzi na własność rodziny Rostów, a w połowie XIX wieku zostaje gruntownie przebudowany. Od 1930 do 1945 r. mieściło się w nim Muzeum Miejskie. Zniszczony w czasie II wojny światowej, odbudowany dopiero w latach 70-tych. Na portalu widnieje płaskorzeźba w kamieniu przedstawiająca żaglowiec na morzu – stąd nazwa „Dom pod Okrętem”.

Es ist eines der wertvollsten Denkmaler aus der Zeit, in der die Stadt ein Handelszentrum war. „Das Haus zum Schiff“ wurde 1715 (Datum auf der Windfahne erhalten) durch Jan Kirchoff erbaut. Im Jahre 1820 durch die Familie Rost uebernommen, wurde es Mitte des 19. Jh. gruendlich umgebaut. 1930-1945 befand sich dort das Stadtmuseum. Waehrend des 2. Weltkrieges zerstoert, wurde es erst in den 70er Jahren wiederaufgebaut. Die Bezeichnung „Haus zum Schiff“ stammt von der Reliefabbildung eines Segelschiffes auf See, die am Portal zu sehen ist

DOM SOLNY/ SALZHAUS

Dom Solny zwany też Domem Zbożowym, powstał z inicjatywy Rady Miasta w 1539 roku. Jest to budynek trzykondygnacyjny. Duża jak na owe czasy wjazdowa brama umiejscowiona jest od strony Placu Strażackiego. W drugiej połowie XVIII oraz w XIX wieku przebudowany i podwyższony. Przez pewien czas pełnił funkcję więzienia, zbrojowni, strażnicy. W tej chwili oczekuje na decyzje dotyczące rewitalizacji.

Das Salzhaus wurde durch die Stadt zwischen den beiden Ringmauern erbaut. Man lagerte hier Salz und Korn ein. Das dreistöckige Gebäude mit

kleinen Fenstern wurde aus Basaltsteinen errichtet. Im 19. Jahrhundert diente das Gebäude als ein Gefängnis und heute wartet es auf eine Renovierung.

SĄD REJONOWY/ BEZIRKSGERICHT

Budynek w stylu neogotyckim wzniesiony w końcu XIX w. Za nim więzienie sądowe (areszt) wzniesione w latach 1852-1853. Fronton ozdobiony historycznym herbem miasta, wykonany z ceramiki. Po drugiej stronie Godło Rzeczpospolitej wykonane w 1991 r., staraniem Fundacji Orła Białego.

Ein Gebaeude im neogotischen Stil vom Ende des 19. Jhs., in der Naehة vom gerichtsgfaengnis aus den Jahren 1852-1853.

MIEJSKIE KAMIENICE/ STADTHAEUSER

Idąc ulicą 3 Maja w stronę Wieży Brackiej mijamy szereg **XIX-wiecznych miejskich kamienic**.

Ich bogato zdobione fasady świadczą o zamożności mieszkańców Lubania. W większości powstały podczas Secesji. Tak wyglądał Lubań w XIX w..

Ihre wunderschoene Fassaden zeigen den Wohlstand der Bewohner. Meistens sind die Häuser Im Sezessionsstil errichtet. So sah Luban im 19. Jahrhundert aus.

BUDYNEK URZĘDU MIASTA / DAS STADTAMT

Budynek narożny, zbudowany z II poł. XIX w. Przebudowany w I ćwierci XX w. Pierwotnie hotel miejski. Obecnie oprócz Urzędu Miasta mieści się tu siedziba Filii Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.

Ein Eckgebaeude aus der zweiten Haelfte des 19. Jhs., im ersten Quartal des 20. Jhs. Umgebaut. Unspruenglich ein Stadthotel. Ausser des Stadtamtes befindet sich hier eine Ban”.

Tutaj kończy się wędrowka po centrum naszego miasta.

Hier endet unserer Ausflug durch das Zentrum der Stadt.